

УДК 342.4

doi.org/10.30970/jcl.4.2022.2

Олександр Марусяк

доктор філософії в галузі «право»,
доцент кафедри права ПВНЗ «Європейський університет»,
експерт Центру політико-правових реформ, м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4113-0624
E-mail: alex.marusiak@gmail.com

НОМІНАЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ПАРЛАМЕНТУ ПІД ЧАС ВІЙНИ:
ПРОБЛЕМИ ВИСЛОВЛЕННЯ НЕДОВІРИ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ
УКРАЇНИ ОКРЕМИМ ПОСАДОВИМ ОСОБАМ
У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

PARLIAMENT'S APPOINTING/REMOVING POWER DURING
WARTIME: CHALLENGES OF NO-CONFIDENCE MOTION TO PUBLIC
OFFICIALS BY THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE DURING THE
PERIOD OF MARITAL LAW

Oleksandr Marusiak

Dr. iur. (Ph.D. in Law), Associate Professor of Law Department at European University,
Expert at the Centre of Policy and Legal Reform, Kyiv, Ukraine

Abstract | The article is devoted to analyzing the new powers of the Verkhovna Rada of Ukraine to dismiss certain officials by expressing a no-confidence motion during martial law. Critical comments are made regarding the innovations created by the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Functioning of the Civil Service and Local Self-Government during the Period of Martial Law" dated 12 May 2022 No. 2259-IX, as well as the parliamentary practice of their implementation in the case of the no-confidence motion to Ombudsman (i.e. the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine) on 31 May 2022. Eight logical schemes are attached to the article to better visualize the interaction of the Verkhovna Rada of Ukraine with other public administration bodies in appointing/removing power exercised under the Constitution of Ukraine.

Keywords: appointing/removing power, Parliament, Verkhovna Rada of Ukraine, no-confidence motion, martial law.

Анотація | Стаття присвячена аналізу нових повноважень Верховної Ради України щодо звільнення певних посадових осіб шляхом висловлення їм недовіри під час дії воєнного стану. Висловлюються критичні зауваження щодо новацій, породжених Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12 травня 2022 року № 2259-IX, а також парламентській практиці їх імплементації у випадку з висловленням недовіри Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини 31 травня 2022 року. До статті додаються вісім схем для кращої візуалізації взаємодії Верховної Ради України з іншими органами державної влади при реалізації нею номінаційних повноважень відповідно до Конституції України.

Ключові слова: номінаційні повноваження, Парламент, Верховна Рада України, висловлення недовіри, воєнний стан.

Номінаційні (кадрові) повноваження Верховної Ради України — це сукупність повноважень Українського Парламенту щодо формування персонального складу органів державної влади. Номінаційні повноваження Верховної Ради України включають в себе як можливість самостійного призначення на посаду та/або звільнення з посад певних посадових осіб (зокрема, в контексті формування внутрішніх парламентських структур, а також інших органів державної влади), так і безпосередню або опосередковану участь Парламенту у процесі призначення на посаду і/або звільнення з посади певних посадових осіб на рівні з іншими органами державної влади.

Новий етап російської агресії проти України, який розпочався 24 лютого 2022 року, не лише суттєво вплинув на законодавчий процес у Верховній Раді України, а й опосередковано викликав зміну усталених законодавчих практик та підходів до здійснення Парламентом своїх номінаційних повноважень в умовах війни. Зокрема, 12 травня 2022 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» (далі — Закон № 2259-IX)¹, який, зокрема, доповнив статтю 12 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»², частиною четвертою такого змісту:

У період дії воєнного стану Верховна Рада України може прийняти рішення про звільнення посадової особи з посади, призначення на яку та звільнення з якої віднесено до повноважень Верховної Ради України, крім підстав, передбачених спеціальними законами, також у разі висловлення недовіри такій посадовій особі (за винятком посадових осіб, призначення на посади та звільнення з посад яких здійснюється Верховною Радою України за поданням Президента України або Кабінету Міністрів України).

Питання про висловлення недовіри може бути ініційовано Головою Верховної Ради України або не менш як однією четвертою народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України. Таке питання розглядається на пленарному засіданні Верховної Ради України невідкладно згідно з Регламентом Верховної Ради України, без урахування процедур, передбачених спеціальними законами, що визначають правовий статус відповідних посадових осіб. Рішення про висловлення недовіри вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість від конституційного складу Верховної Ради України. Висловлення Верховною Радою України недовіри має наслідком звільнення посадової особи із займаної посади.

Фактично нововведення, яке запропонував Закон № 2259-IX, передбачає наділення Верховної Ради України додатковим номінаційним повноваженням щодо звільнення посадової особи у формі висловлення їй недовіри, незалежно від того, які підстави щодо звільнення таких посадових

¹ Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2259-IX. *Голос України* від 19 травня 2022 року. № 107.

² Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.

осіб передбачені спеціальними законами (і чи передбачені вони взагалі). Варто зазначити, що Головне юридичне управління Апарату Верховної Ради України ще під час розгляду цього законопроект у другому читанні висловило критичні міркування щодо цієї новації в пункті 7 Зауважень³ до законопроект 7269⁴:

Слід зазначити, що Конституцією України не передбачено існування інституту «висловлення недовіри» посадовим особам, які призначаються Верховною Радою України самостійно. Тому запропонована новела не узгоджується з вимогами положень статей 19, 85 Основного Закону України.

Окрім того, конституційні засади визначення повноважень Голови Верховної Ради України (їх виключний перелік міститься безпосередньо в статті 88 Конституції України, а порядок здійснення встановлюється Регламентом Верховної Ради України) не передбачає можливості ініціювання питання про висловлення недовіри та звільнення будь-якої посадової особи з числа тих, які призначаються парламентом на посади, за ініціативою Голови парламенту.

Підтримуючи позицію Головного юридичного управління, вважаю за необхідне зазначити про існування проблеми юридичної визначеності обсягу дії цього нового повноваження Парламенту, оскільки це повноваження Верховної Ради України не застосовується щодо всіх посадових осіб. Спробуємо з'ясувати, які саме посадові особи дійсно підпадають під дію частини четвертої статті 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану» (у редакції Закон № 2259-IX).

Текстуальний аналіз частини четвертої статті 12 вищезгаданого закону дозволяє відразу з'ясувати перелік тих посадових осіб, які не можуть бути звільнені таким чином: це посадові особи, призначення на посади та звільнення з посад яких здійснюється Верховною Радою України за поданням **Президента України** або **Кабінету Міністрів України**.

Незважаючи на те, що Конституція України⁵ не містить переліку номінаційних повноважень Верховної Ради України у систематизованому вигляді в якійсь із статей розділу IV «Верховна Рада України», більшість з них зібрано у статті 85 Конституції України. Відповідно до цієї статті Конституції України Верховна Рада України призначає на посаду та звільняє з посади за поданням **Президента України** (схема 1):

- 1) Голову Служби безпеки України (статті 85.1.12¹, 106.1.14)⁶;
- 2) Голову Національного банку України (стаття 85.1.18);
- 3) членів Центральної виборчої комісії (стаття 85.1.21).

Отож, частина четверта статті 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану» однозначно не може розповсюджувати свою дію на цих посадовців.

Однак Конституція України не передбачає призначення на посади та звільнення з посад Верховною Радою України будь-яких посадовців за поданням **Кабінету Міністрів України**. Верховна Рада України призначає окремих посадовців лише за поданням **Прем'єр-міністра України**, однак не Уряду загалом. Зокрема, Верховна Рада України призначає за поданням **Прем'єр-міністра України**, однак може самостійно звільняти (схема 2):

- 1) членів Кабінету Міністрів України (крім Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України) (статті 85.1.12, 114.4);
- 2) Голову Антимонопольного комітету України (стаття 85.1.12);
- 3) Голову Державного комітету телебачення і радіомовлення України (стаття 85.1.12);
- 4) Голову Фонду державного майна України (стаття 85.1.12).

³ Зауваження Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України до проекту закону України про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану (реєстр. № 7269, друге читання) від 12 травня 2022 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1287044> (дата звернення: 18.11.2022 р.).

⁴ Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" щодо функціонування місцевого самоврядування у період дії воєнного стану (реєстр. № 7269 від 9 квітня 2022 р.). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39399> (дата звернення: 18.11.2022 р.).

⁵ Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

⁶ В цій статті положення Конституції України цитуються за формулою «Номер статті. Номер частини. Номер пункту».

Крім того, відповідно до Конституції України Верховна Рада України призначає за поданням **Президента України**, однак самостійно звільняє (схема 3):

- 1) Прем'єр-міністра України;
- 2) Міністра оборони України;
- 3) Міністра закордонних справ України (статті 85.1.12, 106.1.9,10, 114.2,4).

У зв'язку з цим виникає плутанина із застосуванням цієї законодавчої новації: за логікою частини четвертої статті 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану» Верховна Рада України може прийняти рішення про звільнення посадової особи з посади, призначення на яку та звільнення з якої віднесено до повноважень Верховної Ради України, однак, якщо Верховна Рада України дійсно призначає відповідну посадову особу, проте за поданням Прем'єр-міністра України (до того ж вона може звільняти його самостійно), чи має тоді Верховна Рада повноваження висловити недовіру такій посадовій особі? Або якщо Верховна Рада України призначає особу за поданням Президента України, однак звільняє її самостійно?

Якщо звужено тлумачити це законодавче положення, то Верховна Рада України не має таких номінаційних повноважень. Однак, якщо тлумачити це положення розширено, то під пряме та одностороннє виключення попадають лише ті посадові особи, які **призначаються і звільняються** Верховною Радою України за поданням **Президента України**, тоді як всі інші посадові особи, які призначаються і звільняються Верховною Радою за поданням інших посадових осіб або які лише призначаються за поданням Президента України — ні.

З іншого боку, якщо Верховна Рада України лише призначає, однак не звільняє особу на певну посаду, то однозначно щодо такої особи ця законодавча новація не застосовується. Наприклад, Верховна Рада України призначає третину складу **Конституційного Суду України** (схема 6), однак звільнити суддю Конституційного Суду України Парламент відповідно до Конституції України не може (див. статті 85.1.26, 148.2, 149¹). Так само положення частини четвертої статті 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану» не стосується Генерального прокурора (схема 7), оскільки відповідно до Конституції України Верховна Рада України, з одного боку, надає **Президенту України** згоду на призначення на посаду та звільнення з посади **Генерального прокурора** (статті 85.1.25 [перше речення], 106.1.11, 131^{1.3}), а з іншого боку, і так володіє конституційним повноваженням щодо висловлення недовіри Генеральному прокуророві, що має наслідком його відставку з посади (статті 85.1.25 [друге речення], 131^{1.5}).

Також у контексті цієї проблематики можна дискутувати, чи дієслово «обирає», яке також використовується у Конституції України для позначення номінаційних повноважень, є тотожним дієслову «призначає». Наприклад, **Вища рада правосуддя** (схема 8) складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох — **обирає** з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох — **призначає** Президент України, двох — **обирає** Верховна Рада України, двох — **обирає** з'їзд адвокатів України, двох — **обирає** всеукраїнська конференція прокурорів, двох — **обирає** з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ (стаття 131.2). Отож, Верховна Рада України **обирає** (а не **призначає**) двох членів Вищої ради правосуддя, однак Конституція України не наділяє її повноваженнями звільняти відповідних членів Вищої ради правосуддя (при цьому стаття 24.2 [другий абзац] Закону України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII «Про Вищу раду правосуддя»⁷ зі змінами згідно із Законом № 1635-IX від 14 липня 2021 року⁸ дозволяє органу, який обрав (призначив) члена Вищої ради правосуддя, за поданням Вищої ради правосуддя ухвалювати рішення про звільнення члена Вищої ради правосуддя з посади з окремих підстав, передбачених у цій статті). Таке положення закону цілком може стати предметом конституційного провадження у Конституційному Суді України.

⁷ Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 7-8. Ст. 50.

⁸ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя: Закон України від 14 липня 2021 року № 1635-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 38. Ст. 320.

Яких тоді посадових осіб **Верховна Рада України** призначає на посади та звільняє з посад самостійно (без будь-яких подань з боку інших суб'єктів владних повноважень)? Ось список цих посадовців (схеми 4 і 5):

- 1) половина складу **Ради Національного банку України** (статті 85.1.19);
- 2) половина складу **Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення** (статті 85.1.20);
- 3) Голова та інші члени **Рахункової палати** (стаття 85.1.16);
- 4) **Уповноважений Верховної Ради України з прав людини** (стаття 85.1.16 [перше речення]);
- 5) **керівник апарату Верховної Ради України** (стаття 85.1.35 [перше речення]).

Здавалося б, оскільки ці посадовці призначаються та звільняються Верховною Радою України самостійно, то вони однозначно підпадають під дію частини четвертої статті 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану». Однак Закон № 2259-IX, відповідно до якого стаття 12 була доповнена цією частиною, не гармонізував цю логіку щодо нового повноваження Верховної Ради України з іншими положеннями Закону «Про правовий режим воєнного стану». Зокрема, незважаючи на те, що стаття 10 «Неприпустимість припинення повноважень органів державної влади, інших державних органів в умовах воєнного стану» була викладена цим же Законом № 2259-IX у новій редакції, між частиною першою цієї статті та частиною четвертою статті 12 є очевидна суперечність. Зокрема, частина перша статті 10 Закону «Про правовий режим воєнного стану» в редакції Закону від 12 травня 2022 року № 2259-IX передбачає таке:

У період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, судів, органів прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, розвідувальних органів та органів, підрозділи яких здійснюють контррозвідувальну діяльність.

Таким чином, частина четверта статті 12 цитованого закону дозволяє достроково припинити повноваження, зокрема, **Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини** (адже цей посадовець призначається на посаду і звільняється з посади Верховною Радою України) у період дії воєнного стану, тоді як частина перша статті 10 прямо забороняє це. Крім того, відповідно до частини першої статті 10 повноваження **Національного банку України** не можуть бути припинені під час дії воєнного стану, тоді як частина четверта статті 12 створює передумови для блокування Верховною Радою України діяльності Ради Національного банку України через можливість висловлення недовіри половині складу цього органу, яка призначається і звільняється Верховною Радою України. Звісно, можна було витлумачити ці законодавчі положення таким чином, що, наприклад, вони стосуються усіх посадових осіб, які призначаються та звільняються Верховною Радою України, окрім Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Однак на практиці нове повноваження Верховної Ради України щодо висловлення недовіри посадовій особі під час дії воєнного стану було витлумачено та імплементовано зовсім по-іншому.

Закон № 2259-IX набрав чинності 20 травня 2022 року, і вже 31 травня 2022 року Верховна Рада України проголосувала за постанову № 2294-IX «Про висловлення недовіри Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Денісовій Л.Л.»⁹, відповідно до якої Парламент висловив недовіру (що має наслідком звільнення з посади) Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Денісовій Людмилі Леонтіївні на підставі проаналізованої в цьому дослідженні частини четвертої статті 12 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Незважаючи на те, що Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»¹⁰ передбачає фіксований строк повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з

⁹ Про висловлення недовіри Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Денісовій Л.Л.: Постанова Верховної Ради України № 2294-IX. *Голос України* від 2 червня 2022 року. № 115.

¹⁰ Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.

прав людини (частина шоста статті 5) і вичерпний перелік підстав для припинення його повноважень та звільнення з посади (стаття 9), а частина перша статті 10 Закону «Про правовий режим воєнного стану» в редакції Закону від 12 травня 2022 року № 2259-IX прямо передбачає неможливість припинення повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини під час дії воєнного стану, Верховна Рада України все одно застосувала положення частини четвертої статті 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану» щодо цього посадовця і звільнила його через висловлення недовіри. Чи була об'єктивна потреба в ухваленні такого рішення? Ні, адже Парламент навіть не зробив невідкладного призначення нового Уповноваженого з прав людини замість посадовця, якому висловив недовіру. Лише 1 липня 2022 року Верховна Рада України проголосувала за постанову № 2353-IX¹¹, якою призначила на посаду нового Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини — Лубінця Дмитра Валерійовича.

Таким чином, законодавча конструкція частини четвертої статті 12 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», яка передбачає розширення номінаційних повноважень Верховної Ради України протягом часу дії воєнного стану, є недосконалою, породжує колізії в межах самого ж Закону України «Про правовий режим воєнного стану», а тому потребує ґрунтовного доопрацювання.

Імплементация цього положення на практиці у 2022 році вже продемонструвала, що ця законодавча новація радше створює легітимне підґрунтя для політичного тиску на окремих посадовців, які призначаються та звільняються Верховною Радою України, а також надає народним депутатам України додатковий простір для політичних зловживань, ніж озброює Парламент реальними юридичними інструментами для оптимізації процесу реалізації власних номінаційних повноважень в умовах війни.

Список використаних джерел

Бібліографія:

1. Зауваження Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України до проекту закону України про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану (реєстр. № 7269, друге читання) від 12 травня 2022 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1287044> (дата звернення: 18.11.2022 р.).

Перелік юридичних документів:

2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 7-8. Ст. 50.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.
5. Про висловлення недовіри Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Денісовій Л.Л.: Постанова Верховної Ради України № 2294-IX. Голос України від 2 червня 2022 року. № 115.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя: Закон України від 14 липня 2021 року № 1635-IX. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 38. Ст. 320.
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2259-IX. Голос України від 19 травня 2022 року. № 107.
8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
9. Про призначення Лубінця Д.В. на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Постанова Верховної Ради України від 1 липня 2022 року № 2353-IX. Голос України від 2 липня 2022 року. № 136.

¹¹ Про призначення Лубінця Д.В. на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Постанова Верховної Ради України від 1 липня 2022 року № 2353-IX. Голос України від 2 липня 2022 року. № 136.

10. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" щодо функціонування місцевого самоврядування у період дії воєнного стану (реєстр. № 7269 від 9 квітня 2022 р.). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39399> (дата звернення: 18.11.2022 р.).

References

Bibliography:

1. Zauvazhennia Holovnoho yurydychnoho upravlinnia Aparatu Verkhovnoi Rady Ukrainy do proiektu zakonu Ukrainy pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo funktsionuvannia derzhavnoi sluzhby ta mistsevoho samovriaduvannia u period dii voiennoho stanu (reiestr. № 7269, druhe chytannia) vid 12 travnia 2022 roku. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1287044> (data zvernennia: 18.11.2022 r.).

List of legal documents:

2. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141.
3. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny: Zakon Ukrainy vid 23 hrudnia 1997 roku № 776/97-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1998. № 20. St. 99.
4. Pro Vyshchu radu pravosuddia: Zakon Ukrainy vid 21 hrudnia 2016 roku № 1798-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2017. № 7-8. St. 50.
5. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 roku № 389-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2015. № 28. St. 250.
6. Pro pryznachennia Lubintsia D.V. na posadu Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 1 lypnia 2022 roku № 2353-IX. Holos Ukrainy vid 2 lypnia 2022 roku. № 136.
7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo funktsionuvannia derzhavnoi sluzhby ta mistsevoho samovriaduvannia u period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2022 roku № 2259-IX. Holos Ukrainy vid 19 travnia 2022 roku. № 107.
8. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo poriadku obrannia (pryznachennia) na posady chleniv Vyshchoi rady pravosuddia ta diialnosti dystsyplinarnykh inspektoriv Vyshchoi rady pravosuddia: Zakon Ukrainy vid 14 lypnia 2021 roku № 1635-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2021. № 38. St. 320.
9. Pro vyslovlennia nedoviry Upovnovazhenomu Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny Denisovii L.L.: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy № 2294-IX. Holos Ukrainy vid 2 chervnia 2022 roku. № 115.
10. Proiekt Zakonu pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu" shchodo funktsionuvannia mistsevoho samovriaduvannia u period dii voiennoho stanu (reiestr. № 7269 vid 9 kvitnia 2022 r.). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39399> (data zvernennia: 18.11.2022 r.).

Додатки:

Схема 1. Перелік осіб, які призначаються і звільняються Верховною Радою України за поданням Президента України відповідно до Конституції України

Верховна Рада України	Президент України
призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Президента України:	вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади:
1) Голов(у/и) Служби безпеки України (статті 85.1.12 ¹ , 106.1.14); 2) Голов(у/и) Національного банку України (стаття 85.1.18); 3) членів Центральної виборчої комісії (стаття 85.1.21).	

Схема 2. Перелік осіб, які призначаються Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до Конституції України

Верховна Рада України	Прем'єр-міністр України
призначає за поданням Прем'єр-міністра України:	вносить до Верховної Ради України подання про призначення:
1) членів Кабінету Міністрів України (крім Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України) (статті 85.1.12, 114.4); 2) Голови Антимонопольного комітету України; 3) Голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України; 4) Голови Фонду державного майна України (стаття 85.1.12).	

Схема 3. Перелік осіб, які призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України відповідно до Конституції України

Верховна Рада України	Президент України
призначає за поданням Президента України:	вносить до Верховної Ради України подання про призначення:
1) Прем'єр-міністра України; 2) Міністра оборони України; 3) Міністра закордонних справ України. (статті 85.1.12, 106.1.9,10, 114.2,4)	

Схема 4. Перелік посадових осіб, які призначаються і звільняються Верховною Радою України відповідно до Конституції України

Верховна Рада України	
призначає на посад(у/и):	звільняє з посад(и):
1) Голову та інших членів Рахункової палати (стаття 85.1.16); 2) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (стаття 85.1.16 [перше речення]); 3) керівника апарату Верховної Ради України (стаття 85.1.35 [перше речення]).	

Схема 5. Призначення та звільнення складу Ради Національного банку України та Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення

Верховна Рада України	Президент України
призначає на посади та звільняє з посад	
половину	половину
1) складу Ради Національного банку України (статті 85.1.19, 106.1.12); 2) складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (статті 85.1.20, 106.1.13).	

Схема 6. Призначення суддів Конституційного Суду України

Конституційний Суд України складається з 18 суддів (статті 85.1.26, 106.1.22, 148.1,2):		
Верховна Рада України	Призначає (відбір – на конкурсних засадах)	третину (6 суддів)
Президент України		третину (6 суддів)
з'їзд суддів України		третину (6 суддів)

Схема 7. Призначення та звільнення Генерального прокурора

Верховна Рада України	Президент України
1) надає згоду на призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України	призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України
Генерального прокурора (статті 85.1.25 [перше речення], 106.1.11, 131 ^{1.3}).	
2) висловлює недовіру Генеральному прокуророві, що має наслідком його відставку з посади (статті 85.1.25 [друге речення], 131 ^{1.5})	-

Схема 8. Формування складу Вищої ради правосуддя

Вища рада правосуддя складається з 21 члена, з яких (стаття 131.2,4):		
з'їзд суддів України	обирає	10 членів
Верховна Рада України		2 членів
з'їзд адвокатів України		2 членів
всеукраїнська конференція прокурорів		2 членів
з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ		2 членів
Президент України	призначає	2 членів
Голова Верховного Суду	входить до складу ВРП за посадою	